

4. Райченко Т. В., Авдей Е. Н., Народецкая И. М. Формирование терминологической культуры школьников на уроках музыки. // «Проблемы преподавания музыкальных дисциплин на современном этапе» Тезисы Второй межвузовской научно-практической конференции 21 апреля 2009 года / МГИМ им. А. Шнитке. – М., 2009. – С. 33-36.
5. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии.– М.: Нар. образование, 1999.– 256 с.
6. Цыркун И. И. Система инновационной подготовки специалистов гуманитарной сферы.– Мн.: Тэхналогія, 2000.–326 с.

Прочное усвоение и свободное владение знаниями музыкальной терминологии способствует становлению высокопрофессионального специалиста. Основные терминологические знания студенты немзыкальных факультетов получают на занятиях по дисциплинам: «Практикум по музыке», «Хор», «Методика преподавания музыкального образования». На занятиях по предметам музыкального цикла усвоение и закрепление музыкальной терминологии организовано посредством использования различных форм и методов работы: деловая игра, нотные диктанты, тестовые задания, чтение с листа и другие.

Firm learning and having good knowledge of musical terminology promotes formation of highly-professional specialists. Students of musical departments get main terminological knowledge at the lessons such as: «Musical practical work», «Choir», «Methods of teaching musical education». Learning and fixing of musical terminology are organized by using different forms and methods: conditional games, note dictations, tests, «reading from a page», etc.

УДК 378.147.6/811.133.1

Романенко О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОГО НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЕКОНОМІЧНОМУ ВНЗ

У статті розглянуто основні напрями професійно спрямованого навчання французької мови, розкрито ефективні шляхи вдосконалення мовної підготовки. Описано засоби формування комунікативної компетентності майбутніх економістів, викреслено шляхи підвищення мотивації студентів до вивчення другої іноземної мови. Ключові слова: професійно спрямоване навчання, мовна підготовка, комунікативна компетентність.

Постановка проблеми. З початком нового століття світ значно змінився: в умовах всесвітньої глобалізації поширилось міжнародне співробітництво в усіх галузях народного господарства. Відповідно, зростає важливість знання іноземних мов як для полегшення професійного спілкування, так і для подальшого вдосконалення придбаної професії. Разом з цим, економічна криза внесла свої корективи, внаслідок чого суттєво змінилась мета сучасної вищої освіти. На сьогодні безсумнівно актуальною стала якісна підготовка висококваліфікованих компетентних спеціалістів, належним чином навчених і спроможних витримувати гостру конкуренцію, працюючи у будь-яких умовах сучасного суспільства. Саме тому одним з головних завдань вищої школи, відповідно до Національної доктрини розвитку освіти, державної Концепції професійної освіти, законів України «Про освіту» і «Про вищу освіту», залишається вдосконалення іншомовної професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема підготовки висококваліфікованих фахівців зі знанням іноземних мов завжди була у центрі уваги науковців. Деякі вітчизняні дослідники дотримуються тієї думки, що процес підготовки майбутнього спеціаліста має на меті формування у нього сукупності визначених професійних якостей «цілісної культурно-мовної особистості» (М.Гордієнко, С.Коломоєць тощо), а науковці Н.Винокурова, О.Гладишева, С.Мусейчук, В.Пермінова та ін.

зосереджують увагу на інноваційних технологіях формування професійного мовлення студентів у вищих навчальних закладах України. Відтак, проблема пошуку ефективних підходів до викладання іноземних мов та підготовки викладачів ВНЗ нефілологічного профілю до вмілого використання наявних засобів навчання залишається на сьогодні першочергово актуальною.

Останнім часом у педагогічну термінологію увійшли такі поняття, як «компетенція» і «компетентність», а набір професійних якостей спеціаліста, необхідний йому для виконання професійних обов'язків, зазвичай визначають єдиним досить ємним терміном – «компетентність».

Компетентність, за загальною думкою, – це результат особистісної підготовки учня, що дозволяє найбільш ефективно й адекватно здійснювати освітню діяльність і забезпечує його розвиток. Це готовність і здатність людини діяти у тій чи іншій сфері діяльності. Відповідно, компетентність включає знання, вміння, навички та досвід, які формують професійні властивості фахівця на достатньому рівні для якісного виконання ним професійних функцій [2, с.410]. Оцінювання компетентності, як відомо, має охоплювати не лише технічні вимоги, навички та завдання, а й відображати ширші аспекти, які повністю відповідають тому, що очікується від компетентної роботи випускника на первинній посаді: робота у широкому спектрі обставин, професійне передбачення, готовність та робота в надзвичайних ситуаціях, адаптація до нових і змінних вимог [2, с.227].

Компетенція, у свою чергу, розглядається як насамперед задана вимога до освітньої підготовки учня (державний стандарт, програми тощо). Це сукупність доступних для вимірювання чи оцінювання умінь, знань і навичок, набутих упродовж навчання та необхідних для виконання певного виду професійної діяльності [2, с.410].

Ми цілком згодні з тим, що неможливо протиставити компетентність знанням і навичкам, оскільки компетентність, за оцінкою, значно ширше поняття, а знання і навички є лише його частиною. Набуття компетентності перетворює учня з носія академічних знань на людину активну, соціально пристосовану, налаштовану не лише на спілкування з метою обміну інформації, а і на соціалізацію у суспільстві з метою практичного використання здобутих знань [4, с.29]. Відтак, саме формування професійної компетентності майбутніх фахівців є метою навчання у вищому навчальному закладі.

Проблему формування професійної компетентності спеціалістів різного профілю досліджували вітчизняні й зарубіжні науковці. Багато дослідників (В.П.Беспалько, А.О.Вербицький, М.В.Кларін, Я.Л.Коломінський, Г.К.Селевко та ін.) пов'язують розв'язання проблеми професійного розвитку з технологічною організацією навчання. Однак, шляхи вдосконалення мовної підготовки компетентних фахівців з економіки не досить повно розкриті у працях вітчизняних науковців. Тому **об'єктом** нашого дослідження ми обрали процес викладання другої іноземної мови у вищому економічному навчальному закладі, **предметом** – особливості професійно спрямованого навчання французької мови. **Мета** статті – визначити ефективні шляхи вдосконалення навчання французької як другої іноземної мови в економічних ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. У вищих навчальних закладах нефілологічного профілю процес вивчення другої іноземної мови відбувається впродовж двох років навчання. За навчальним планом, студенти-економісти починають вивчати іноземну мову професійного спрямування на другому році навчання. Ознайомлення з діловою іноземною мовою починається тоді, коли студент засвоїв первинні навички та вміння володіння мовою. Першим кроком до вивчення ділової мови є ознайомлення з лексикою майбутньої спеціальності у процесі читання текстів та науково-популярних статей з економіки і ретельне їх опрацювання для подальшого застосування. Ось чому так важливо навчати студентів читанню. Завдяки наявності таких чисельних автентичних матеріалів, як закордонні підручники, матеріали періодичної преси або мережі Інтернет, в останні роки було значно полегшено доступ до іншомовних оригінальних текстів. Працюючи у

Всесвітній мережі, студенти мають вільний доступ до будь-якої іншомовної інформації. Однак, засвоєння лексичного матеріалу буде неефективним без ретельного вивчення умов його використання у мовленні. З цією метою викладачам слід надавати учням численні вправи для опрацювання лексичних одиниць до та після роботи з економічним текстом. Професійно-орієнтоване читання може бути і позааудиторним. Однак, усі розглянуті вдома теми мають бути ретельно обговорені на занятті.

Окрему увагу слід приділити роботі з іншомовними закордонними підручниками з професійної мови. З досвіду викладання французької мови як другої іноземної майбутнім економістам з першою англійською мовою зазначимо, що англійські підручники з ділової французької мови є дуже цікавим матеріалом для опрацювання. Застосування матеріалів цих підручників підвищує мотивацію навчання, покращує сприйняття економічних термінів і дозволяє, за допомогою порівняльного аналізу цих останніх, полегшити їх засвоєння. Робота з англійськими матеріалами є складнішою для українських студентів, і саме тому стимулює їх до більш ретельного опрацювання мовних одиниць.

Як засвідчує досвід роботи з французькими підручниками з ділової мови, вони зазвичай мають безліч вправ для розвитку комунікативної спроможності студентів. Оскільки на сьогодні визнано єдиним комунікативно-діяльним підхід до вивчення іноземної мови [3], такі підручники слугують безцінним матеріалом на заняттях. Європейські підручники з французької мови професійного спрямування також насичені матеріалами для розвитку комунікативних умінь студентів. Це чисельні вправи для тренування усномовлених навичок, рольові ігри або теми для дискусій. Крім цього, вони мають багато оригінальних матеріалів періодичної преси, як, приміром, об'яви про пошук або пропозицію роботи, анкети або ділові листи, анкетування стосовно вимог до майбутніх службовців і т.д.. Тривале використання таких матеріалів не тільки полегшує сприйняття іншомовних реалій, але й навчає майбутніх економістів суто професійних навичок.

Застосування автентичних мовних матеріалів та закордонних навчальних посібників і підручників є дуже корисним для систематизації мовних навичок і вмінь. Хоча викладачам слід ретельно відбирати автентичні джерела до їх використання на заняттях, ні в якому разі не слід відмовлятися від їх постійного вжитку, навіть тоді, коли рівень володіння мовою студентів не є досить високим. Використання іншомовних автентичних матеріалів при вивченні іноземної мови є нескінченим джерелом підвищення мотивації навчання і розвитку мовної компетенції учнів. Уміння і навички студентів зростають з ускладненням навчального матеріалу, а самостійний пошук і вивчення різноманітних мовних явищ ведуть до ефективного засвоєння мови. Тому таким важливим є використання іноземної мови для ведення науково-дослідницької роботи і написання курсових та дипломних робіт, а також застосування мови під час проходження практики на підприємствах. Так, наприклад, у Криворізькому економічному інституті є поширеною практика оцінки результатів стажування на підприємстві або висновків дослідження курсових або дипломних робіт першою або другою іноземними мовами. З власного досвіду зазначимо, що будь-яке, на перший погляд, незначне звертання до іноземних мов надає додаткові можливості застосування набутих знань.

В опануванні іншомовних джерел економічного характеру важливо навчати студентів уміло працювати з науково-публіцистичним матеріалом, оскільки саме цей матеріал найкращим чином відображає реалії країни, мова якої вивчається, залучає до живої сучасної мови, знайомить з найактуальнішими проблемами суспільства. Складаючи навчально-методичні матеріали, посібники та підручники з професійної мови, слід було б окрему увагу відводити статтям з періодичних видань, оскільки досить багато матеріалів містять інформацію, безпосередньо пов'язану з економічними проблемами сьогодення. Так, наприклад, вивчаючи тему «Фінанси» або «Бюджет», було б доцільним навести порівняльну характеристику планування державного або сімейного бюджету та бюджетних витрат у Франції та Україні. Або запропонувати студентам протестувати себе з предмету прибутків та витрат. Такі завдання завжди викликають жваву дискусію серед

студентів. Однак, слід навчати студентів не тільки читати і перекладати статті, але й аналізувати їх. Отже, особливості науково-публіцистичного стилю, реферування та анотування економічних статей, а також граматичні форми, які широко використовуються у статтях, мають також бути розглянуті у процесі оволодіння мовою професійного спрямування.

Анотування може використовуватись як засіб навчання читанню і як засіб контролю прочитаного матеріалу. Воно може здійснюватись рідною або іноземною мовами. У першому випадку анотування розвиває техніку перекладу, у другому – вдосконалює навички усної та письмової мови. Для успішного анотування тексту студент має вміти чітко і стисло висловлювати зміст прочитаного, а також, користуючись вивченим лексико-граматичним матеріалом, виражати власне ставлення до прочитаного. Таке завдання не є простим для тих, хто вивчає другу іноземну мову, але вміло організована робота з підготовки до його виконання дозволяє навчити студентів глибоко і правильно аналізувати прочитаний текст і робити з нього логічні висновки.

Для заохочення студентів до вивчення іноземних мов, а також розвитку навичок ділової мови є ефективним застосування аудіо і відеоматеріалів, перегляд телевізійних передач у режимі on-line, присвячених нагальним економічним проблемам, випусків новин з зазначенням економічних питань, художніх фільмів, у яких би розглядалися економічні проблеми тощо. Звичайно, перегляд фільму має супроводжуватись ретельним опрацюванням лексичних одиниць та граматичних явищ, спрямованих на формування навичок уживання економічної лексики, вивчення правил етикету та професійної поведінки. Доцільним буде запропонувати студентам животрепетні теми для усного обговорення після перегляду відеоматеріалів.

Вибір художніх картин, у яких розглядаються теми, пов'язані з економікою та економічними проблемами, дозволить викладачу формувати навички мови професійного спілкування засобами кіномистецтва: з максимальним наближенням до реального життя й опануванням іншомовної дійсності. Оскільки останнім часом вивчення мови, головним чином, спрямоване на підготовку до її практичного вжитку, використання відеофільму надає додаткові можливості прослідкувати практичне застосування ділової мови у природних умовах. Беручи до уваги той факт, що під будь-яке явище суспільного життя можна підвести економічну основу, зазначимо, що на заняттях з ділової мови є доцільним переглядати будь-який відеофільм. Але до нього слід дібрати завдання, які спрямовані на розвиток навичок мови професійного спілкування. Так, наприклад, у популярній французькій комедії «Як одружитись і залишитись холостяком» («Prête-moi ta main !»), присвяченій відносинам між людьми, на заняттях з ділової мови слід приділити увагу розгляду економічної угоди, яку заключають головні персонажі картини.

Відзначимо окремо важливість використання на заняттях з ділової мови рольових ігор, що дозволяє зайвий раз занурити студентів у практичні умови застосування вивченого матеріалу. Проведення рольових ігор та опрацювання ситуативних завдань дозволяє залучити студентів до нестандартних ситуацій, надає можливості фантазувати, висувати гіпотези, розробляти рішення, прораховувати наступні кроки професійної поведінки і т.п.. Крім цього, це максимально наближає учнів до застосування іноземної мови у подальшій професійній діяльності.

Спираючись на вищесказане, зазначимо, що при організації навчального процесу необхідно враховувати, що вдосконалення викладання будь-якої дисципліни і процесу навчання можливе лише за ефективного функціонування таких елементів системи дидактичних умов:

- змісту навчальної дисципліни, спрямованого на формування необхідних знань і навичок;
- достатньої забезпеченості дисциплін навчально-методичними матеріалами;
- оптимальної кількості завдань і задач;
- обґрунтованих норм витрат часу на виконання цих завдань або задач;

- використання засобів інтенсифікації навчального процесу;
- організації роботи на класних та позакласних заняттях.

Для студентів доволі важливою є постанова конкретних завдань. Якщо навчання другої іноземної мови протягом двох років спрямоване на здачу Державного іспиту з мови, ефективність її вивчення значно зростає.

Поза навчальними годинами, відведеними на засвоєння мови професійного спілкування, є позакласна робота студентів, яку слід організувати таким чином, щоб поглиблювати знання з другої іноземної мови. До цього віднесімо залучення студентів до участі у мовних клубах та літніх мовних таборах, а також у різноманітних заходах, організованих представництвами «Альянс Франсез» в Україні. Для залучення франкомовних студентів до застосування мови їм пропонується відвідувати Фестивалі франкомовних студентів до застосування мови їм пропонується відвідувати Фестивалі франкомовних фільмів, щорічні Театральний фестиваль франкомовних театральних труп та виставку «Освіта і культура». До цього додамо участь у конкурсах і освітніх програмах, започаткованих Міністерством освіти Франції для надання можливостей українським студентам отримати економічну освіту у Франції або французьких університетах за її кордоном. Організація іспитів DELF і DALF на рівень володіння мовою при організації «Альянс Франсез» також підвищує мотивацію до вивчення і подальшого вдосконалення французької як другої іноземної мови.

Висновки. Отже, за висновками нашого дослідження, ефективними шляхами вдосконалення навчання французької мови професійного спрямування є використання автентичних джерел: друкованих, аудіо та відеоматеріалів, європейських підручників з ділової мови тощо; використання ділової іноземної мови у науково-дослідній роботі шляхом опанування науково-публіцистичного стилю, анотування і реферування економічних статей; постійне заохочення студентів до позакласної діяльності з використанням іноземних мов.

Потребують подальшого розгляду питання застосування інноваційних технологій для вдосконалення процесу навчання другої іноземної мови, використання Інтернет-ресурсів для вивчення мови професійного спрямування, розвиток навичок володіння діловою мовою на матеріалах періодичної преси. Відзначимо насамкінець, що сучасний світ надає неабиякі можливості для професійного розвитку і самовдосконалення. Адже лише висококваліфікований спеціаліст з відмінним знанням іноземних мов знайде гідне місце у сучасному професійному житті.

Література:

1. Бородіна Г. І. Комунікативно-орієнтоване навчання іноземної мови у немовному вузі // Іноземні мови. – 2005. – №2. – С. 28-31.
2. Дмитриченко М. Ф. Вища освіта і Болонський процес: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Дмитриченко М. Ф., Хорошун Б. І., Язвінська О. М., Данчук В. Д. – К.: Знання України, 2006. – 440 с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – С. 9-20.
4. Коваленко О. Щоб язик міг довести і до Києва, і до Лондона, і до Парижа // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. – №3. – С. 28-34.
5. Про вищу освіту: Закон України від 17 січня 2002 р. – №2984 // Освіта України. – 2002. – 26 лютого (№17).

В статье рассмотрены основные направления профессионально направленного обучения французскому языку, раскрыты эффективные пути совершенствования языковой подготовки. Описаны способы формирования коммуникативной компетентности будущих экономистов, выделены пути повышения мотивации студентов к изучению второго иностранного языка. Ключевые слова: профессионально направленное обучение, языковая подготовка, коммуникативная компетентность.

In the given article the main directions of French business teaching are considered, the effective ways of language training are given. The means of communicative competence formation of future economists are illustrated, the ways of students' motivation to the second foreign language learning are revealed. Descriptors: professional teaching, language training, communicative competence.

УДК 37.048.4

Романишин Ю. Л.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТА В МАЙБУТНІХ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ-МЕНЕДЖЕРІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ІКТ)

У статті розглядаються та аналізуються результати проведення педагогічного експерименту для визначення сформованості мотиваційного компонента за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій у майбутніх документознавців-менеджерів у Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу (ІФНТУНГ).

Постановка проблеми. Розвиток сучасного інформаційного суспільства та його основної складової – інформаційних технологій (ІТ) вимагає від випускника ВНЗ не тільки ґрунтовних знань та умінь використовувати ІТ, але й сформованої стійкої професійної мотивації. Формування мотивів, які спонукають фахівця до діяльності у системі інформаційного суспільства, полягають у свідомому ставленні майбутніх фахівців до застосування ІКТ у навчальному процесі, для самоосвіти та у професійній практичній діяльності [2, с. 256].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування у студентів компонентів професійної готовності за допомогою сучасних ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій) розглядаються у працях дослідників Т. О. Івашкової, З. Н. Курлянд, М. М. Лукашука, К. М. Дурай-Новакової, В. А. Сластьоніна та ін. Вчені Н. М. Кушнарєнко, О. В. Матвієнко, М. С. Слободяник та ін. досліджують проблеми підготовки документознавців-менеджерів як фахівців документно-інформаційної сфери. Але практично відсутні праці, присвячені формуванню готовності майбутніх документознавців-менеджерів до використання інформаційних технологій у професійній діяльності.

Актуальність теми. Формування у студентів мотивації відбувається в процесі навчання та виявляється у прагненні до оволодіння знаннями та мобілізації всіх зусиль для досягнення поставленої мети. Забезпечення формування мотивів багато в чому залежить не тільки від викладача, але і від використання засобів ІКТ у процесі навчання. Це сприяє розвитку пізнавального інтересу та професійної мотивації до застосування ІКТ у різних видах, як навчальної так і практичної діяльності і створює умови для підготовки студентів до життя у динамічному інформаційному суспільстві [1, с. 161].

Формулювання цілей статті. Мета статті – проаналізувати результати сформованості мотиваційного компонента в документознавців-менеджерів за допомогою ІКТ.

Виклад основного матеріалу. Формування професійної мотивації у документознавців-менеджерів за допомогою ІКТ відбувається під впливом таких факторів: розвиток сучасних ІТ та їх значення в професійній діяльності майбутнього фахівця; задоволеність професійною діяльністю; престиж професії інформаційного фахівця та сфери його діяльності; творча реалізація професійного потенціалу; вміння використовувати ІКТ у розв'язанні професійних завдань, що безпосередньо впливають на інформаційного фахівця і можуть свідомо ним коригуватися [2, с. 257].

Для визначення сформованості мотиваційного компонента в майбутніх документознавців-менеджерів ми використали педагогічний експеримент, в процесі якого особливу увагу приділяли ціленаправленому спостереженню за навчальною підготовкою